

PHỤ NỮ THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH KHỞI NGHIỆP TRONG THỜI KỲ CÔNG NGHỆ SỐ

● PHẠM THỊ VÂN - MAI LÊ THÚY QUỲNH

TÓM TẮT:

Bài viết nghiên cứu tổng quan về tình hình phụ nữ TP. Hồ Chí Minh khởi nghiệp trong thời kỳ công nghệ số, để có cái nhìn sâu sắc hơn về thực trạng những thuận lợi và khó khăn trong khởi nghiệp của phụ nữ tại TP. Hồ Chí Minh. Kết quả nghiên cứu sẽ làm tiền đề cho những nghiên cứu lớn hơn, sau này về khởi nghiệp của phụ nữ trong thời kỳ công nghệ số.

Từ khóa: phụ nữ khởi nghiệp, khởi nghiệp, công nghệ số.

1. Đặt vấn đề

Sự phát triển của nền kinh tế số hóa như hiện nay đã thúc đẩy người dân tích cực tham gia vào thị trường khởi nghiệp ngày càng đông đảo, đặc biệt là phụ nữ. Trong thời kỳ công nghệ số, mọi khoảng cách không gian và thời gian dần được thu hẹp, phụ nữ dễ dàng vượt qua được các rào cản để tiếp cận được kiến thức, nắm bắt được cơ hội và tiến tới thành công khi tham gia khởi nghiệp. Theo báo cáo của Sở Khoa học và Công nghệ TP. Hồ Chí Minh, trong năm 2023, hệ sinh thái khởi nghiệp đổi mới sáng tạo tại TP. Hồ Chí Minh đã được xếp hạng đứng đầu cả nước về sự năng động, với gần 50% số lượng start-up và 40% cơ sở ươm tạo và hỗ trợ khởi nghiệp. Ngoài ra, cũng trong năm vừa qua, hệ sinh thái đổi mới sáng tạo tại đây đã thu hút 44% lượng vốn đầu tư và 60% số thương vụ của cả nước. TP. Hồ Chí Minh được

đánh giá là nơi có điều kiện thuận lợi nhất để cho nữ giới phát triển bản thân, mạnh dạn khởi nghiệp, khẳng định được trí tuệ, tài năng và thành công không thua kém phái mạnh.

Song song với cơ hội kinh doanh, cuộc cách mạng công nghệ số cũng mang lại rất nhiều thách thức, vì sự chuyển đổi nhanh chóng và phức tạp. Vì thế, phụ nữ cần trang bị rất nhiều để vừa vận dụng được cơ hội thuận lợi, vừa vượt qua được khó khăn để phụ nữ vươn lên, nâng cao và khẳng định vai trò của mình trong xã hội khi tham gia quá trình khởi nghiệp.

2. Phương pháp nghiên cứu

Trong bài báo này, phương pháp nghiên cứu định tính được sử dụng bằng cách thu thập các thông tin thứ cấp đã có sẵn từ những bài báo khoa học và các nghiên cứu từ trước. Từ đó, nhóm

tác giả tập hợp và chọn lọc phục vụ cho nghiên cứu này.

Ngoài ra, nhóm tác giả có tổ chức một buổi thảo luận nhóm bao gồm 30 phụ nữ đang có ý định khởi nghiệp tại khu vực TP. Hồ Chí Minh trong nền kinh tế số hiện nay. Buổi thảo luận này giúp thấy được quan điểm của họ về tầm quan trọng của công nghệ đối với phụ nữ khi tham gia khởi nghiệp. Bên cạnh đó, nhóm tác giả còn thực hiện thêm một buổi phỏng vấn trao đổi chuyên sâu với 5 chuyên gia - là những người phụ nữ đang điều hành doanh nghiệp tại TP. Hồ Chí Minh, đã có những thành quả nhất định. Thông qua việc đó, các chuyên gia giúp bổ sung thêm nhận định của họ về những lợi ích mà công nghệ mang lại cho phụ nữ khi khởi nghiệp.

Như vậy, các số liệu được đề cập đến trong nghiên cứu này được trích dẫn từ những nguồn tin đáng tin cậy và là cơ sở để tiến hành cho những nghiên cứu tiếp theo sau này.

3. Kết quả nghiên cứu và thảo luận

3.1. Phụ nữ TP. Hồ Chí Minh khởi nghiệp trong thời kỳ công nghệ số

Theo báo cáo mới nhất của DataReportal, Việt Nam có 78,44 triệu người dùng Internet, trong đó có đến 72,7 triệu người sử dụng mạng xã hội (Facebook, YouTube, TikTok...). Điều này cho thấy dù mục đích là giải trí hay kinh doanh thương mại thì mạng xã hội cũng trở thành một phần không thể thiếu trong cuộc sống của người dân. TP. Hồ Chí Minh hiện có hơn 10 triệu dân, 22 triệu tài khoản mạng xã hội thường xuyên và cũng là địa bàn có số lượng người sáng tạo nội dung nhiều nhất cả nước. Vì vậy, TP. HCM mang đầy đủ các đặc điểm của một thành phố với nền kinh tế phát triển đi đầu cả nước.

Hiện nay, số doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ hoặc tham gia quản lý tại TP. Hồ Chí Minh chiếm tỷ lệ 28%, cao nhất cả nước. Tuy nhiên, tỷ lệ doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ đã có sự cải thiện, nhưng vẫn chưa đạt được mục tiêu đề ra.

Theo Chiến lược quốc gia về bình đẳng giới giai đoạn 2011 - 2020 đặt ra chỉ tiêu tỷ lệ phụ nữ làm chủ phải đạt được 35% vào năm 2020, nhưng thực tế đến năm 2020 mới đạt được khoảng 24%. Mục tiêu đến năm 2030, tỷ lệ nữ giám đốc, chủ doanh nghiệp, hợp tác xã đạt 30%.

Bên cạnh đó, phát huy được sức mạnh tối đa của Đề án 939, Hội Liên hiệp Phụ nữ các phường quận tại khu vực TP. Hồ Chí Minh đã xây dựng đa dạng các hoạt động hỗ trợ như tập huấn kỹ năng, tiếp cận công nghệ, hỗ trợ các công cụ thiết bị cho hoạt động khởi nghiệp, hướng dẫn bán hàng online,... Hội Liên hiệp Phụ nữ Thành phố cũng ghi nhận những thành quả nhất định vào năm 2023, như: tổ chức hơn 30 đợt cho hơn 1.650 hội viên, phụ nữ khởi nghiệp được tham gia các lớp tập huấn xây dựng ý tưởng, dự án kinh doanh, các cấp Hội tổ chức 276 cuộc với hơn 12.800 hội viên phụ nữ tham gia. Chính vì vậy, phụ nữ ở TP. Hồ Chí Minh có tư tưởng đổi mới, tham gia tích cực vào hoạt động xã hội, hoạt động kinh tế và đã đạt được con số 28% với tỷ lệ phụ nữ làm chủ hoặc tham gia quản lý, được xem là tỷ lệ cao nhất cả nước.

Theo kết quả thảo luận với 30 phụ nữ có ý định khởi nghiệp tại TP. Hồ Chí Minh về tầm quan trọng của công nghệ số đối với việc khởi nghiệp, gần 100% thống nhất ý kiến: công nghệ số có sức ảnh hưởng rất quan trọng đối với việc khởi nghiệp. Họ cho rằng, nhờ sự phát triển của công nghệ số, họ có thể tiếp cận được nhiều nguồn thông tin, kiến thức để học hỏi và điều hành doanh nghiệp một cách hiệu quả hơn. Tuy nhiên, do sự hạn chế về kiến thức, kỹ năng sử dụng công nghệ, nên vẫn chưa được thuần thục áp dụng công nghệ vào quá trình khởi nghiệp. Ngoài ra, mặc dù công nghệ hỗ trợ giúp giảm thiểu được nhiều chi phí về mọi mặt, linh hoạt và dễ tiếp cận khách hàng hơn, nhưng cũng chưa chắc tạo ra được nhiều lợi nhuận, do chưa biết cách vận dụng triệt để công nghệ.

Cũng thông qua buổi trao đổi chuyên sâu với các chuyên gia - những người phụ nữ đã khởi nghiệp và có thành quả nhất định trên thị trường lao động, nhóm tác giả tổng kết và đưa ra kết luận như sau:

Một là, công nghệ số là một yếu tố không thể tách rời đối với phụ nữ khi có ý định khởi nghiệp hay trong quá trình điều hành công việc kinh doanh. Công nghệ số đã có những ứng dụng thực tiễn vào trong mọi công việc kinh doanh, ví dụ: phần mềm kế toán giúp hỗ trợ tính toán quản lý chi tiêu cho toàn doanh nghiệp, hay phần mềm quản lý nhân sự giúp cho đội ngũ quản lý nhân sự thực hiện công việc kiểm soát được dễ dàng hơn.

Hai là, công nghệ số hỗ trợ phụ nữ khởi nghiệp một cách dễ dàng hơn. Mọi người có thể tiếp cận những kiến thức mới, công nghệ mới, tiếp cận khách hàng mới, đối tác mới để giúp cho công việc kinh doanh được ngày càng thuận lợi hơn.

Ba là, công nghệ số là yếu tố then chốt để phụ nữ thành công trong công cuộc khởi nghiệp, đặc biệt với những người khởi nghiệp ở quy mô nhỏ và ít vốn. Thay vì phải chi tiêu quá nhiều cho chi phí marketing, thì thông qua công nghệ, phụ nữ có thể sử dụng mạng xã hội để quảng bá hình ảnh doanh nghiệp và đưa các sản phẩm/dịch vụ đang sở hữu được tiệm cận đến khách hàng hơn. TP. Hồ Chí Minh là mảnh đất khởi nghiệp tốt nhất cho phụ nữ, vì đây là nơi có sự phát triển mạnh mẽ nhất về kinh tế khi được đầu tư nhiều về cơ sở hạ tầng, chính sách hỗ trợ kinh doanh và cũng là nơi dẫn đầu các xu thế kinh doanh, nên phụ nữ có thể nắm bắt nhiều cơ hội kinh doanh mới.

3.2. Thuận lợi

Thứ nhất, hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo TP. Hồ Chí Minh được đánh giá năng động đứng đầu cả nước. Tính đến hết năm 2023, TP. Hồ Chí Minh đang có hơn 2.000 start-up (chiếm 0,5% số lượng doanh nghiệp tại Thành phố và gần 50% so với cả nước). TP. Hồ Chí Minh cũng nằm trong bảng xếp hạng Thị trường khởi nghiệp mới nổi của toàn cầu. Dự kiến đến quý IV/2024, Thành

phố sẽ đưa vào vận hành Trung tâm Khởi nghiệp sáng tạo để đẩy mạnh hoạt động khởi nghiệp nói chung và thúc đẩy phụ nữ nói riêng tích cực tham gia khởi nghiệp. Đây là điều kiện thuận lợi để phụ nữ được tham gia sôi nổi vào quá trình kinh doanh khởi nghiệp.

Thứ hai, TP. Hồ Chí Minh có nhiều chính sách hỗ trợ cho phụ nữ khởi nghiệp. Trong 6 tháng đầu năm 2023, tổng vốn đầu tư vào lĩnh vực công nghệ tại Việt Nam đạt 413 triệu USD, đứng thứ 3 khu vực Đông Nam Á. Trong giai đoạn 2023 - 2028, TP. Hồ Chí Minh dự kiến nguồn chi cho các hoạt động hỗ trợ khởi nghiệp đổi mới sáng tạo là 210 tỉ đồng. Đặc biệt, Thành phố tập trung chủ yếu vào các dự án từ cơ sở giáo dục đại học, đây chính là lợi thế cho “phái yếu” từ khi còn đang ngồi trên ghế nhà trường được tiếp cận và phát triển thêm ý tưởng kinh doanh của mình. Ngoài ra, Hội Liên hiệp Phụ nữ thông qua Đề án 939, tạo điều kiện cho phụ nữ được tiếp cận một cách dễ dàng với các doanh nghiệp để học hỏi về kiến thức kinh nghiệm, với các đơn vị tài chính để nắm được nguồn vốn hỗ trợ cho việc kinh doanh với chi phí hợp lý. Mặc dù phụ nữ có mức thu nhập thấp, hoàn cảnh khó khăn, nhưng vẫn có cơ hội được tiếp cận với kinh doanh để tạo ra nguồn thu nhập tốt hơn.

Thứ ba, công nghệ số giúp giảm thiểu chi phí cho phụ nữ khi tham gia khởi nghiệp. Với sự phát triển của cách mạng công nghiệp 4.0, sự rầm rộ của các trang mạng xã hội đã tạo điều kiện cho thị trường kinh doanh trên Internet trở nên vô cùng hấp dẫn. Các hoạt động kinh doanh thương mại đều được thực hiện thông qua các ứng dụng công nghệ và việc tiếp cận cũng không quá khó khăn, nên đã giúp phụ nữ có cơ hội khởi nghiệp dễ dàng, với chi phí thấp hơn. Ngoài ra, bình đẳng giới được đề cao, các câu chuyện về phụ nữ khởi nghiệp đã phá tan rào cản về định kiến xã hội và dễ dàng được công chúng đón nhận, từ đó phụ nữ tiếp cận với khách hàng dễ dàng hơn, hỗ trợ cho việc kinh doanh hiệu quả hơn.

Thứ tư, phụ nữ khởi nghiệp có cơ hội nâng cao trình độ chuyên môn, kỹ thuật, bắt nhịp với công nghệ. TP. Hồ Chí Minh là nơi tập trung nguồn nhân lực lớn của đất nước, bởi có 61 trường đại học và 51 trường cao đẳng, trong tổng số 244 cơ sở giáo dục đại học trong cả nước. Đây là "cái nôi" để đào tạo, phát triển nguồn nhân lực cho cả quốc gia, trong đó hầu hết các trường đều có các ngành, môn học chuyên ngành về khởi nghiệp và khởi nghiệp đổi mới sáng tạo. Khi tham gia học tập, phụ nữ có điều kiện và cơ hội được tiếp cận sâu sắc với nguồn tri thức hỗ trợ cho việc khởi nghiệp sau này. Ngoài ra, Chiến lược Quốc gia bình đẳng giới cũng đề cao mục tiêu từ năm 2025 trở đi, tỷ lệ nữ thạc sĩ trong tổng số người có trình độ thạc sĩ đạt không dưới 50%, tỷ lệ nữ tiến sĩ trong tổng số người có trình độ tiến sĩ đạt 30% vào năm 2025 và 35% vào năm 2030. Như vậy, ngay trên ghế nhà trường, phụ nữ đã được tiếp cận một cách đầy khoa học và có chọn lọc. Đối với phụ nữ chưa có điều kiện để tiếp cận với khởi nghiệp trong giai đoạn trường lớp, thì với sự phát triển của công nghệ, chỉ với một chiếc điện thoại thông minh, họ cũng tiếp cận dễ dàng, nhanh chóng. Ngoài các bài viết, còn có những video hướng dẫn cụ thể, chia sẻ về quá trình khởi nghiệp và những gì cần thiết về từng lĩnh vực, ngành nghề. Từ đó, phụ nữ có thêm động lực và học hỏi được rất nhiều từ kinh nghiệm của những người đi trước.

3.3. Khó khăn

Một là, phụ nữ khởi nghiệp phải đối mặt với thách thức làm sao chu toàn được cho cả việc chăm sóc gia đình và việc quản lý điều hành doanh nghiệp do mình làm chủ.

Từ xưa đến nay, phụ nữ được đề cao là những người quán xuyến trông nom nhà cửa, con cái, còn đàn ông mới là trụ cột - là người bôn ba trên thương trường, mang đến thu nhập cho cả gia đình. Chính vì thế, bản thân người phụ nữ đôi khi còn thiếu tự tin và chưa mạnh dạn trong hoạt động kinh doanh. Ngoài ra, phụ nữ còn gặp khó khăn

khi phải cân bằng giữa công việc và gia đình, làm thế nào để kinh doanh có hiệu quả nhưng gia đình vẫn được chăm lo đầy đủ. Vì thế, sau những giờ làm việc, phụ nữ lại phải dành thời gian vào chăm sóc gia đình, dẫn đến họ bị hạn hẹp về mặt thời gian để có thể tiếp cận, cập nhật thông tin, kết nối, giao lưu để học hỏi, nâng cao hoặc bổ sung kiến thức, kỹ năng mềm và gặp nhiều khó khăn trong liên kết mạng lưới thị trường.

Hai là, trong quá trình tham gia vào nền kinh tế chuyển đổi số, vẫn còn tồn tại nhiều phụ nữ khởi nghiệp không có nền tảng về khoa học kỹ thuật.

Nhiều doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ vẫn còn đang sử dụng những máy móc thiết bị lạc hậu, nhân công chất lượng thấp do khả năng khoa học công nghệ và đổi mới còn bị hạn chế. Từ đó, trong quá trình khởi nghiệp kinh doanh, phụ nữ gặp nhiều khó khăn khi tiếp cận với công nghệ mới, một phần do thời gian bị phân bổ cho các hoạt động khác quá nhiều, một phần khác do trong quá trình học tập, ngành công nghệ khô khan, kiến thức nhiều, yêu cầu thời gian phải tập trung, nên phụ nữ khó đáp ứng, từ đó gặp lỗ hổng về kiến thức cơ bản, khó tiếp cận và ứng dụng.

Ba là, phụ nữ khởi nghiệp còn gặp rào cản quá lớn từ văn hóa của dân tộc.

Thực tế, mặc dù TP. Hồ Chí Minh hòa nhập theo xu hướng hiện đại của thế giới nhưng đâu đó, vẫn còn những định kiến về phụ nữ. Định kiến cho rằng phụ nữ phải không thuộc về thương trường, mà thuộc về mái ấm gia đình, lãnh đạo nữ không được đánh giá cao bằng lãnh đạo nam, hoặc khi nhắc đến phụ nữ, mọi người sẽ nghĩ ngay đến việc phụ nữ là những người luôn làm việc cảm tính. Những yếu tố đó đã khiến cho phụ nữ chưa thực sự phát huy hết tiềm năng vốn có; thiếu sự ủng hộ, hậu thuẫn từ chồng và gia đình; thiếu kỹ năng, kiến thức quản lý; trình độ chuyên môn, ngoại ngữ và công nghệ còn yếu kém.

4. Kết luận

Nền kinh tế số đòi hỏi nguồn nhân lực cần phải

có kiến thức, kỹ năng, trình độ chuyên môn cao, cho đến việc biết cách vận dụng triết để công nghệ vào công việc kinh doanh quản lý. Vì thế, đòi hỏi phụ nữ khi tham gia khởi nghiệp phải rèn luyện rất nhiều. Mặc dù TP. Hồ Chí Minh là nơi lý tưởng để khởi nghiệp thì người phụ nữ cũng cần phải chủ động trang bị cho mình nhiều tri thức, sự

năng động và kỹ năng kèm theo bộ vũ khí với công nghệ mới linh hoạt, phù hợp với bản thân để từ đó, ý tưởng được hình thành và triển khai kinh doanh thực tế được thành công, góp phần thúc đẩy kinh tế TP. Hồ Chí Minh nói riêng và kinh tế đất nước nói chung ngày càng vững mạnh, phát triển trên thương trường quốc tế ■

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Linh An (2023). Hơn 44% số lượng trường đại học của cả nước nằm ở vùng Đồng bằng sông Hồng, <<https://giaoduc.net.vn/hon-44-so-luong-truong-dai-hoc-cua-ca-nuoc-nam-o-vung-dong-bang-song-hong-post239502.gd>>.
2. Tú Ân (2023). Đầu tư cho khởi nghiệp sáng tạo: Cần chất xúc tác mới, <<https://baodautu.vn/dau-tu-cho-khoi-nghiep-sang-tao-can-chat-xuc-tac-moi-d202086.html>>.,
2. Báo cáo (2021). “Môi trường kinh doanh tại Việt Nam: Góc nhìn của các doanh nghiệp do phụ nữ làm chủ”.
3. Minh Hiền (2021). Tối thiểu 50% người có trình độ thạc sĩ là nữ từ năm 2025, <<https://lsvn.vn/toi-thieu-50-nguoi-co-trinh-do-thac-si-la-nu-tu-nam-20151614829799.html>>.
2. Minh Hoàng (2024). TP.HCM: Lắng nghe mạng xã hội để hiểu dân nhiều hơn, <<https://plo.vn/tphcm-lang-nghe-mang-xa-hoi-de-hieu-dan-nhieu-hon-post777910.html>>.
3. Mộc Miên (2023). TPHCM: Đa dạng các hoạt động hỗ trợ hội viên, phụ nữ khởi nghiệp, <<https://phunuvietsam.vn/tphcm-da-dang-cac-hoat-dong-ho-tro-hoi-vien-phu-nu-khoi-nghiep-20230705160332081.htm>>.
5. Thủ tướng Chính phủ (2010). “Quyết định số 2351/QĐ-TTG của Thủ tướng Chính phủ: Phê duyệt Chiến lược quốc gia về bình đẳng giới giai đoạn 2011 – 2020”.
6. Thủ tướng Chính phủ (2021). Nghị quyết số 28/NQ-CP của Chính phủ: “Ban hành Chiến lược quốc gia về bình đẳng giới giai đoạn 2021 - 2030”.
7. Ngọc Tấn (2024). TPHCM chiếm gần 50% số lượng startup của cả nước, <<https://tphcm.chinhphu.vn/tphcm-chiem-gan-50-so-luong-startup-cua-ca-nuoc-101240404160508183.htm>>.
8. Anh Thơ (2024). Vinh danh 11 nữ doanh nhân tiêu biểu TP.HCM năm 2024, <<https://tphcm.chinhphu.vn/vinh-danh-11-nu-doanh-nhan-tieu-bieu-tphcm-nam-2024-10124032223825224.htm>>.
- Trọng Tín (2023). TP.HCM dự kiến chi 210 tỷ đồng hỗ trợ đổi mới, khởi nghiệp sáng tạo trong 5 năm, <<https://baodautu.vn/tphcm-du-kien-chi-210-ty-dong-ho-tro-doi-moi-khoi-nghiep-sang-tao-trong-5-nam-d202851.html>>.
9. Bùi Tuấn (2024). Hệ sinh thái khởi nghiệp sáng tạo TP.HCM được đánh giá năng động đứng đầu cả nước, <<https://www.vietnam.vn/he-sinh-thai-khoi-nghiep-sang-tao-tphcm-duoc-danh-gia-nang-dong-dung-dau-ca-nuoc/>>.
9. Grant Thornton (2023). Báo cáo minh bạch Công ty TNHH Grant Thornton (Việt Nam).
10. Trần Quang Vinh (2024). Sự tự tin của các nữ doanh nhân Việt Nam, <<https://baotintuc.vn/xa-hoi/su-tu-tin-cua-cac-nu-doanh-nhan-viet-nam-20240306075709662.htm>>.

Ngày nhận bài: 17/3/2024

Ngày phản biện đánh giá và sửa chữa: 28/3/2024

Ngày chấp nhận đăng bài: 10/4/2024

Thông tin tác giả

1. ThS. PHẠM THỊ VÂN¹

2. ThS. MAI LÊ THÚY QUỲNH¹

¹Trường Cao đẳng Kinh tế đối ngoại Thành phố Hồ Chí Minh

THE CURRENT ENTREPRENEURIAL SITUATION OF WOMEN IN HO CHI MINH CITY IN THE DIGITAL ERA

● Master. PHAM THI VAN¹

● Master. MAI LE THUY QUYNH¹

¹College Of Foreign Economic Relation - Ho Chi Minh city

ABSTRACT:

This study explored the current entrepreneurial situation of women in Ho Chi Minh City in the digital era. The study focused on the advantages and disadvantages of women when starting new businesses in Ho Chi Minh City. This study is expected to provide insights for further studies in the future.

Keywords: female entrepreneurs, start-up, digital technology.